ՔՍԱՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կէս տարվան 6 ռուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ», կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիւրակի եւ տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.

Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Թիֆլիսի Քաղաքային Կրեդիտային Ընկերութեան Վարչութիւնը, յայտնելով Վարչութեան դիրեկտոր

ՎԱՍԻԼԻ ԻՎԱՆՈՎԻՉ ԿՈՐԳԱՆՈՎԻ

մահվան մասին, խնդրում է Նրա պաշտօնակիցներին եւ ընկերութեան այլ անդամներին, որոնք ցանկանում են յարգել հանգուցեալի յիշատակը, չնորհ բերել մարմնի յուղարկաւորութեանը իր բնակարանից Մոդնու ս. Գէորգ եկեղեցին, երեքշաբթի, դեկտեմբերի 4-ին, առաւօտեան 10½ ժամին: 1—1

Յովհաննէս Ալէքսանդրեան Թայիրեանց, Եփէմիա Ալէքսանդրեան Զուբալովա, կոյս Հռիփսիմէ Թայիրեանց ցաւօք սրտի յայտնում են իրանց եղբայր Նազվօրնի սովետնիկ

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԵԱՆ ԹԱՅԻՐԵԱՆՑԻ

մահը եւ խնդրում են ազգականներին ու ծանօթներին չնորհ բերել երեքշաբթի, դեկտեմբերի 4-ին, առաւօտեան ժամի 10½-ին, հանգուցեալի յուղարկաւորութեանը ներկայ լինելու Շամքօռեցոց ս. Աստուածածին (Կարմիր Աւետարան) եկեղեցին, Հավլաբարում: Թաղումը լինելու է Խօջիվանքի գերեզմանատանը: 1—1

Թիֆլիսի Քաղաքային Կրեդիտային Ընկերութեան Վարչութիւնը յայտնում է ի գիտութիւն ընդհանուրի, որ երեքշաբթի, դեկտեմբերի 4-ին, Վարչութեան դիրեկտոր

ՎԱՍԻԼԻ ԻՎԱՆՈՎԻՉ ԿՈՐԳԱՆՈՎԻ

Թաղման օրը, ընկերութեան Վարչութեան մէջ պարապմունքներ չեն լինի: 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կուլտուրական օգուտներ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Հ. Ղեւոնդ Ալիշանի գերեզմանի առաջ. Օպերային ներկայացումները: Նամակ Ախալքալաքից. Նամակ Խմշագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ԿՈՒԼՏՈՒՐԱԿԱՆ ՕԳՈՒՏՆԵՐ

Մեր ընթերցողներին յայտնի է, որ կովկասեան ցուցահանդէսը դրամական վնաս ունեցաւ մօտ 24.000 ռուբլի: Այդ վնասը ստացվեց մի քանի ճախորդ հանգամանքների շնորհիւ, որոնց մէջ գլխաւորները երկարատեւ անձրեւներն էին եւ աշնան ցրտերը: Եթէ, օրինակ, ցուցահանդէսը բացված լինէր օգոստոսի 15-ին եւ հոկտեմբերի սկիզբը լինէր սովորական տարիների նման, ցուցահանդէսը, հաւանական է, որ դէֆիցիտ չունենար:

Կովկասեան ցուցահանդէսի դէֆիցիտը մի չնչին գումար է համեմատած այն մեծ դէֆիցիտի հետ, որ ունեցաւ Ամերիկայի այս տարվայ ցուցահանդէսը Բուֆֆալօում: Ամերիկական ցուցահանդէսի վնասը հասնում է 3 միլիօն դոլլարի, որ մօտաւորապէս անում է 5½ միլիօն ռուբլի: Այդ գումարի չափ պէտք է տուժէ Բուֆֆալօի եւ նրա շուրջը գտնվող ազգաբնակութիւնը, որովհետեւ ցուցահանդէսը կազմված էր տեղական միջոցներով: Ցուցահանդէս ծրագրողները կազմակերպել էին բաժնէտիրական մի ընկերութիւն 210,000 բաժիններով, որոնցից իւրաքանչիւրը արժէր 10 դոլլար: Ամերիկայի ցուցահանդէսին էլ սաստիկ վնասեցին երկարատեւ անձրեւները եւ ցուրտ, նոյն իսկ ձիւնախառն փոթորիկներ, որոնց պէտք է աւելացնել եւ այն ծանր ազդեցութիւնը, որ թողեց հանրապետութեան նախագահ Մակ-Կինլիի սպանութիւնը, որ կատարվեց ցուցահանդէսի շինութեան մէջ:

Չը նայելով դրամական վնասին ամերիկացիները գոհ են իրանց ցուցահանդէսից, որովհետեւ այնտեղ երեւան եկան ամերիկական արդիւնագործութեան եւ հանճարի նոր եւ ուսանելի արտայայտութիւնները, պարզվեցին մի քանի խոշոր խնդիրներ, կատարվեցին էական խորհրդակցութիւններ, ընդունվեցին ապագայ ամիսների եւ տարիների համար մեծ պատուէրներ եւ ապսպրանքներ: Դրամական խոշոր դէֆիցիտը ամենեւին չէ յուսահատեցնում ոչ ոքի եւ այժմ ծրագրվում է մի նոր համաամերիկական ցուցահանդէս, որ պէտք է տեղի ունենայ 1½ տարուց յետոյ 1903 թուին:

Կովկասեան ցուցահանդէսի վնասը արդէն վհատեցրել է շատերին եւ մարդիկ անվստահ կերպով են վերաբերվում դէպի այդ տեսակ ձեռնարկութիւններ, ամենեւին հաշուի չառնելով այն բարոյական եւ կուլտուրական մեծ օգուտները, որ ստանում է երկիրը արդիւնաբերական եւ կրթական այնպիսի մեծ ձեռնարկութիւններից, ինչպէս են ցուցահանդէսները:

Որքան էլ էական լինեն կովկասեան ցուցահանդէսի թերութիւնները, նա անկասկած ունեցաւ կուլտուրական մեծ նշանակութիւն մեր երկրի համար: Այդ ցուցահանդէսը կունենայ իր բարերար հետեւանքները, որոնցից մի քանիսը արդէն երեւան են եկել ներկայումս: Ցուցահանդէսի պարզած հարցերը կը նպաստեն հարթելու ճանապարհը մեր արդիւնագործութեան առաջիկայ զարգացման համար:

Չը պէտք է չափազանցնել մեր ցուցահանդէսի աջողութիւնը, բայց եւ չը պէտք է վհատվել դրամական վնասներից կուլտուրական լաւ գործ կատարելու համար:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. ՂԵՒՈՆԴ ԱԼԻՇԱՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԻ ԱՌԱՋ

(Նամակ Ալէքսանդրօպօլից)

Չը գիտեմ ինչով եւ ինչպէս արտայայտեմ իմ զգացած խորին վիշտը հ. Ալիշանի մահվան առիթով: Ես նրան տեսնելու բախտը չեմ ունեցել, բայց նա ինձ իր գրաւոր անխօնջ վաստակներով ծանօթացել, դաստիարակել է:

Մեր ռակաւաթիւ գրագէտներին ամեն մի հայ պարտաւոր է երախտագէտ լինելու մեր մտաւոր ու բարոյական վերածնութեան համար, իսկ նրանց աւագագոյնին-նահապետին աւելի եւս, որ իր ութսունամեայ երկար ու ձիգ ջանքերով կրթել, մեծացրել է մի քանի սերունդներ:

Երեսուն տարի առաջ, երբ դեռ շատ փոքր էի եւ հասակս չէր ներում դպրոց գնալու, յիշում եմ, այն ժամանակ ես շատ էի անցնում դպրոցի մօտից: Անցնելով դպրոցի պատերի տակից, լսում էի աշակերտների խմբական երգը—«Ո՞վ դու բարեկամ, այրուած սրտերու»:

Այդ երգն ինձ վրա շատ էր ազդում: Շուտով ես էլ հին աշակերտների հետ սովորեցի երգել «Ո՞վ դու բարեկամը»: Մենք քանի շատ էինք երգում այդ քաղցրաձայն նուագը, այնքան աւելի էինք գրաււում նրա դուրեկան բառերով եւ սրտառուչ բովանդակութեամբ:

Տարիներն առաջ գնացին: Ես սկսեցի ընթերցանութեամբ պարապել: Ինձ համար խիստ գրաւիչ էր կարդալը եւ կարդում էի գրքերն ագահութեամբ, լափելով: Իմ կարդացած շատ գրքերի մէջ ոչ մէկն այնպէս խորը չէր ազդում իմ հոգու, իմ զգացման վրա, որքան հ. Ալիշանի կէս-աշխարհաբար, կէս-գրաբար «Հայոց աշխարհիկ», «Բլբուլն Աւարայրի», «Շուշան Շաւարշանայ» եւ այլն երգերը:

Այդ երգերի մէջ, կարծես, բանաստեղծը դրել էր իր սիրտն ու զգացումները, որ նոյն սիրով ու հոգով կրթէ եւ մեծացնէ ուրիշներին: Այդ երգերն իրաւ ազդում էին մարդկանց վրա, որոնց ազդեցութեան տակ մեր անմահ Գ. Փաթկանն հիւսեց իր գեղեցիկ երգը—Աւարայրի կռիւը: Նահապետի երգերը այնքան ինձ քաղցր էին թւում փոքր հասակումս, որ շարունակ կարդում էի եւ մինչեւ օրս նրանցից շատ հատուածներ դեռ կան յիշողութեանս մէջ:

Հետզհետէ հասակս առնում էի: Այլ ես երգն ինչ չէր կշտացնում, ինձ հարկաւոր էր մտաւոր սնունդ: Այդ բանը լիուլի կերպով ես ստացայ հ. Ալիշանի «Յուշիկ»-ներից: Պատմական այս հիանալի հատուածները արդարեւ համով ու հոտով էին: Հայ մատենագիրների մի քանի համառօտ ակնարկները, անհասկանալի, հակիրճ ձեւերն այնպէս ընդարձակվել, գեղեցիկ պատմուածքներ էին դարձել չնորհալի գրողի գրչի տակ, որ ես կարդում էի օրն ի բուն, անվերջ, եւ կարդում էի լարված ուշադրութեամբ, կարծես դարերը յետ-յետ էին գնում եւ իմ առաջ իրականանում էին դէպքերն ու մարդիկ իրանց բնորոշ գծերով, իրանց մտածումներով ու զգացմունքներով: «Յուշիկների» ընթերցումից ես գիտէի, թէ վաղուց անցած մարդկանց մէջ եմ ապրում, նրանց ծծած օդը շնչում, նրանց խմած ջուրը խմում:

«Յուշիկների» մէջ բանաստեղծի վառ երեւակայութիւնը, միացած մտաւոր առեղծող ոյժի հետ, ազդում էր եւ իմ մանուկ երեւակայութեան վրա, ինձ հիպնոտացնում, եւ կոպերս ծանրացած, գիրքը ձեռքիցս վայր էր ընկնում, ու կէս-քուն կէս-արթուն, շարունակում էի գրքի հերոսների հետ խօսել, ուրախանալ, տխրել, յափշտակվել, կռուել ու մեռնել —արթնանալ:

Ահա այսպէս ազդում էր եւ դիւթիչ հ. Ալիշանի գրիչը:

Շարունակ լինելով նրա գրչի ազդեցութեան տակ, ես ջերմ փափագում էի տեսնել հեղինակին, մօտիկից ճանաչել այդ մեծ ուղեղի տէր մարդուն, մի այնպիսի փափագ, որ մի շատ կրօնասէր մարդ կունենայ սուրբ երկիրը տեսնելու համար: Ափսոս որ երբէք չը կարողացայ նրան տեսնել: Իմ հանգուցեալ ուսուցիչներից Ծերենցը, տեսնելով իմ սէրը դէպի հայրենագիտութիւնը, իրան յատուկ ոգեւորութեամբ պատմում էր հ. Ալիշանի մասին, գիտենալով, որ այդ սէրն իմ մէջ զարգացել է նրա դիւթիչ գրչի չնորհիւ: Տարիներ անցնելուց յետոյ իրար յետեւից լոյս տեսան հանգուցեալի «Շիրակը», «Սիսուանը», «Այրարատը», «Սիսնիքը», «Հայապատումը» եւ այլն:

Կայ արդեօք հայ գրականութեամբ հետաքրքրվող մի մարդ, որ տեսած, կարդացած չը լինի այս մեծ աշխատութիւններից մէկը կամ միւսը:

Խոստովանվում եմ, ես սրանցով աւելի եմ ղեկավարվել, պատմութեան ու աշխարհագրութեան ճաշակ ստացել, քան թէ ուրիշ գրքերով: Շատ խնդիրներում մեր մատենագիրների համառօտ ակնարկներն ինձ համար անհասկանալի, մութն են եղել, բայց կարդալով վերոյիշեալ պատմական գործերը, հասկացել եմ ժամանակի դէպքերը:

Վենետիկի Մխիթարեան միաբանութիւնը իր գոյութեան 200 տարվայ ընթացքում հայ ազգին տուել է շատ արդիւնաւոր հեղինակներ, բայց նրանցից ոչ մինը իր երկասիրութիւնների քանակով ու որակով չէ գերազանցել հ. Ալիշանին, ոչ մէկը կարդացող հասարակութեան սրտում այնպէս անմահ չէ, ինչպէս որ է հանգուցեալը:

Եթէ մեծ ազգերի մէջ Հ. Ալիշանի նման հսկայ գրողներ ուշ-ուշ են ծնվում, մեզ նման մի փոքր ազգի համար այդպիսի անձի մահը շատ զգալի կորուստ է, եւ նրա տեղը երկար-շատ երկար բաց պէտք է մնայ:

Ներսէս քահ. Նիկողոսեան

ՕՊԵՐԱՅԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ

Ուրբաթ, նոյեմբերի 30-ին եւ շաբաթ, դեկտեմբերի 1-ին, Թիֆլիսի արքունական թատրոնում տրվեց երկու հետաքրքիր ներկայացում. մէկը «Մարթա», օպերա 4 գործողութեամբ, երաժշտութիւն Ֆլօտօֆի, որ շատ ժամանակ չէր ներկայացված Թիֆլիսում, միւսը՝ Գունոյի «Ֆաուստ» օպերան, մասնակցութեամբ Տ. Անահիտի՝ առաջին դերիստի համար, Զիբելի դերում:

«Մարթա» հին օպերա է եւ ներկայացվել է առաջին անգամ արտասահման 1847 թուականին մեծ աջողութեամբ. Նրան կարելի է անուանել օպերա-կօմեդիա իր ոչ դրամատիկական բովանդակութեան եւ մատչելի երաժշտութեան համար:

Գլխաւոր դերերը չորս են. Լեդի Գարիէտ Դիւրգման, Աննա Թագուհու Ֆրէյլինա—սօպրանօ Բրօնսկայա, Նանսի, նրա ընկերուհին—մեցցօ-սօպրանօ Լենսկայա, Պլումկետ, հարուստ կալուածատէր—բասսօ Գօրեայինօվ եւ Լիօնէլ նրա ընկերը—տենօր Բօրիսենկօ: Զօրս դերակատարներն էլ շատ լաւ էին իրանց տեղերում թէ խաղի եւ թէ երգի կողմից. Նրանց արիաները, դուէտները, տեսարանները եւ միւս անսամբլները թէ միմեանց եւ թէ խմբերի հետ հիանալի անցան, որոնց չնորհիւ օպերան լսվում էր հեշտութեամբ եւ առանց ձանձրանալու:

«Ֆաուստ» օպերայի ներկայացման հետաքրքրական կողմը այս անգամ այն էր, որ հասարակութիւնը անհամբեր սպասում էր տ. Անահիտի բեմ դուրս գալուն: Զիբէլ մի մեծ դեր չէ եւ նա, բացի յայտնի «Պատմեցէք նրան, ծաղիկներ» արիայից, գրեթէ ոչինչ չունի, դրանով էլ վերջանում է այդ դերի գրաւիչ կողմը: Բայց լինում են Զիբելներ իրանց խաղով, միմիկայով եւ երգով միմեանցից շատ տարբեր. լինում են սառն, անտարբեր, մելամաղձոտ եւ երգի կատարման միապաղաղ ձեւով, լինում են եւ զգայուն, աշխոյժ եւ երգի հնչման վառ տեմպերամենտով: Տ. Անահիտի ներկայացրած Զիբէլը պատկանում է այս վերջին տեսակին: Մենք անտարակոյս էինք, որ տիկինը լաւ կերգէ, բայց նա լաւ էլ խաղաց, այնպէս որ Զիբել մի ուրիշ կենդանութիւն ստացաւ: Ձայնի բոլոր ռեգիստրներն էլ միատեսակ զարգացած են, երգելու ձեւը առհասն է եւ դիկցիան որոշ: Տ. Անահիտ իր արիան հասարակութեան խնդիրքով կրկնեց: Հասարակութիւնը հաւանեց նրան:

Կարա-Մուրզա

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ

—

Նոյեմբերի 18-ին

Երէցփոխի ընտրութիւնից մի քանի օր յետոյ հայոց եկեղեցու բակում տեղի ունեցաւ հայ հասարակութեան նոր տանուտէրի ընտրութիւնը քաղաքիս ոստիկանապետի ներկայութեամբ։

Նախ մի քանի խօսք տանուտէրի պաշտօնի վերաբերմամբ։ Ախալցխայում բոլոր ազգութիւններն ունեն իրանց տանուտէրները, որոնց ընտրում է հասարակութիւնը երեք տարի ժամանակով. իւրաքանչիւր տանուտէր իր հասարակութեան ներկայացուցիչն է տեղական իշխանութեան առաջ, նրա ցաւերի, կարիքների, պահանջների թարգմանը, տեղական ադմինիստրացիայի մի անդամը, որ պարտաւոր է ամեն կերպ պաշտպանել քաղաքի եւ քաղաքացիների շահերը։ Այդ պաշտօնը ամբողջ վեց տարի վարում էր պ. Ա. Ազատեանցը, որ իր պաշտօնավարութեան ամբողջ ընթացքում ոչ մի աչքի ընկնող գործ չէ կատարել. նրա պաշտօնավարութիւնը եղել է բոլորովին պասիվ-կրաւորական, բառիս բուն մտքով. իբրեւ ադմինիստրացիայի հլու հպատակ, անտես է արել քաղաքի շահերը եւ մինչ համակերպվել նրա օրինաւոր թէ ապօրինի պահանջներին։ Նոր ընտրված պ. Ս. Տէր-Յակովբեանցի պաշտօնավարութեամբ յոյս ունենք, որ վերջ կը դրվի այդ անգոյն եւ անհամ գործունէութեան եւ հայերն էլ կունենան իրանց արժանաւոր եւ հաւատարիմ ներկայացուցիչը տեղական իշխանութեան առաջ, յանձին նոր տանուտէրի։

Այդ կռուիզ առանձին ուշադրութեան եւ չնորհակալութեան արժանի [illegible] տանուտէր պ. Սուկոյեան, որի [illegible] գործունէութիւնը քաղաքիս [illegible]

[illegible]

Հայ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

(Խմբագրին)

Մոսկուա, դեկտեմբերի 1-ին

Հանգուցեալ հայ գրականութեան [illegible] երջանկայիշատակ Ալիշանի [illegible] հոգեհանգստեանը հանգուցեալի համար բոլոր [illegible]

Սիմոն Շահազիզ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիրակի, դեկտեմբերի 2-ին, [illegible] որոնք ժողովվել էին նրա մօտ։ Նախկին էկզարխին ճանապարհ գցելու համար այդ օրը կայարանում հաւաքվել էր ժողովրդի խուռն բազմութիւն։

—

Մեզ հաղորդում են, որ այսօր, երեքշաբթի, դեկտեմբերի 4-ին, նշանակված է կովկասեան ցուցահանդէսի գնահատող յանձնաժողովի վերջին ժողովը, որը պէտք է ունենայ խմբագրական նշանակութիւն, վերջնականապէս ձեւակերպելու պարգեւատրութեան ցուցակները։ Առաջիկայ կիրակի, դեկտեմբերի 9-ին, կը յայտարարվեն պարգեւները։ Ցուցակները, որքան մեզ յայտնի է, յանձնված են տպագրութեան։

—

Ինչպէս յայտնի է, պ. Զամփոլատեան դանգատ էր տուել մեր կաղզուանի երկու թղթակիցների պ. պ. Ա. Տէր-Ներսէսեանի եւ Մեսրոբ Ղազարեանի դէմ, որոնց նա մեղադրում էր զրպարտութեան մէջ։ Պ. Տէր-Ներսէսեանի դատը քննվեց Թիֆլիսի նահանգական դատարանում նոյեմբերի 6-ին եւ մենք մանրամասն տեղեկութիւն հաղորդեցինք ընթերցողներին նրա մասին։ Այժմ մեզ հաղորդում են, որ Թիֆլիսի նահանգական դատարանը, [illegible] պ. Տէր-Ներսէսեանի [illegible] դատի մասին [illegible] արդարացնելը պատճառաբանում է նրանով, որ նրա գրածները [illegible] պ. Զամփոլատեանի մասին [illegible] Պ. Զամփոլատեանի [illegible] պ. Մ. Ղազարեանի [illegible] հաշտարարական երկրորդ բաժնի դատական քննիչին, որ չուտով գործը յանձնելու է Թիֆլիսի Նահանգական դատարանին։ Այդպիսով ուրեմն մօտիկ ապագայում երկու միանման գործեր կը քննվեն պ. Զամփոլատեանի դանգատով. մէկը Թիֆլիսի դատաստանական պալատում, իսկ միւսը՝ պ. Ղազարեանի դէմ Թիֆլիսի Նահանգական դատարանում։

—

Կառավարիչ սենատը մօտ օրերս բացատրեց, թէ մի որ եւ է անձի քաղաքագլուխ հաստատելը կամ չը հաստատելը, այդ անձի բարոյական արժանաւորութիւնների կամ պակասութիւնների պատճառով, բացառապէս կախված է նահանգապետի իշխանութիւնից եւ թէ գանգատները քաղաքային դումաներից՝ ընտրված թեկնածուներին չը հաստատելու վերաբերմամբ չեն կարող ուշադրութեան առնվել։

—

Կիրակի, դեկտեմբերի 2-ին, Աւճալեան ժողովրդական թատրոնում խաղացին Է. Տէր-Գրիգորեանի «Դամոկլեան սուր» դրաման։—Առաջնակարգ եւ պատասխանատու դերերից մէկն Մարիի դերը կատարում էր օր. Ռուզան։ Չը նայած, որ օրիորդը առաջին անգամ էր բեմ դուրս գալիս, նա իր խելացի, մտածված խաղով եւ հարուստ միմիկայով ցոյց տուեց, որ ունի բեմական չնորք։ Զգացված էր խաղում նաեւ օր. Արփենիկը, «արտասուոտ-ված, խաբված, հոգեպէս մեռած, բարոյապէս խայտառակված» Աննա-աղջկայ դերը։ Ուրախալի էր տեսնել՝ թէ ինչպիսի ոգեւորութեամբ լցված ժողովուրդը անվերջ ծափահարութիւններով վարձատրում էր իրօք արժանի դերակատար օրիորդներին նրանց խելացի եւ զգացված խաղի աւդեցութեան տակ։ Այդ օրվայ խաղը, չնորհիւ օրիորդների եւ դերասան պ. Ցարութիւնեանի, պէտք է ամենաաջողներից համարել։

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ Պետերբուրգի կին-բժիշկները առաջիկայ 1902 թուականից հրատարակելու են մի ամսագիր «Женская гигiена» անունով։

—

Ինչպէս հաղորդում է «Русскiя Вѣдомости» լրագիրը, նոյեմբերի 27-ին Մոսկվայում կայացել է Հնագիտական Ընկերութեան նիստը, ուր, ի միջի այլ զեկուցումների, պ. Խ. Փիւ-չիւկ-Յովհաննէսեան կարդացել է մի զեկուցում, նուիրված հայր Ղեւոնդ Ալիշանի յիշատակին։

—

Անա երկու շաբաթ է, որ Թիֆլիսում պարզ եղանակներ է անում։ Դեռ լուրջ ցրտեր տեղի չեն ունեցել։ Կովկասեան լեռների վրա եկել է մեծ քանակութեամբ ձիւն եւ մի քանի օր շարունակ Վլադիկավկազի ճանապարհը փակված էր, որի պատճառով ուշանում էր Ռուսաստանի պօստը։

—

Շաբաթ, դեկտեմբերի 1-ին, վրաց Ազնուականների թատրօնում կայացաւ օպերային երգիչ Բասսօ Կորիձէի խմբական կոնցերտը, մասնակցութեամբ 30 հոգուց բաղկացած գուրիացիների երգեցիկ խմբի, որը կազմել է ինքը Կորիձէ եւ սովորեցրել է երգել ժողովրդական երգերը քառաձայն։ Կոնցերտը կազմված էր երեք բաժանմունքից եւ 21 երգերից, որոնց մէջ ամենահետաքրքրականն էին գուրիացիների երկյարկանի պարերը, այն է՝ խմբի մի մասը պարում է յատակի վրա, իսկ միւս մասը պարողների ուսերի վրա, երկու յարկն էլ միաժամանակ մի եւ նոյն բաղխումներով ցատկելով եւ երգելով։ Մի քանի երգեր կրկնվեցին։ Հասարակութիւն բաւական կարծանկալի էր, որ կրկնվէր կոնցերտը։

—

«Черном. Вѣстникъ» լրագիրը հաղորդում է, որ Կէրասլէթում, կովկասեան ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձու Զավադսկու կարգադրութեամբ, տեղական արհեստական ուսումնարանին կից բացվել է մի նոր բաժանմունք յատկապէս մահմեդական աղջիկների համար, որոնք սիրով եւ ուրախութեամբ յաճախում են ուսումնարան։ Առ այժմ սա միակ արքունական ուսումնարանն է՝ բացված մահմեդական աղջիկների համար։

—

«Рус. Вѣд.» լրագրին գրում են Պետերբուրգից, թէ զինուորական ակադեմիայի ուսանողների պարահանդէսի ժամանակ, որ տեղի ունեցաւ նոյեմբերի 25-ին, զինուորական մինիստր գեներալ Կուրօպատկին դիմեց ուսանողներին մի ճառով, որի մէջ յայտնեց, թէ որովհետեւ ակադեմիայի կառավարիչ պրոֆէսոր Տօրէնէցկի յայտնել է նրան, որ շատ ուսանողներ նիւթական միջոցների նեղութիւն են կրում, ուստի գանձարանից 50,000 րուբլի է նշանակված, որի տոկոսներից ակադեմիայի ուսանողներին այսուհետեւ նպաստներ կը տրվեն։

—

ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Մոսկվայի հայ ուսանողութիւնը հ. Ղեւոնդ Ալիշանի մահվան առիթով հետեւեալ հեռագիրն ուղարկեց միաբանութեանը։ «Հեռագիրը հաղորդեց մեզ մի բօթաբեր գոյժ։ Չը կայ այլ եւս Ալիշան, բայց նրա յիշատակն անմահ կը մնայ իր սիրած հայրենիքի զաւակների սրտերում։ Ընկճված անակընկալ հարուածի տակ, Մոսկվայի հայ ուսանողութիւնը ողբում է ազգիս հռչակաւոր ծերունու մահը, միացնելով միաբանութեանդ զաւն կսկծին իր խորին զգացումները»։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Եղանակները բաւական տաք են, միայն «Nord» քամին է մի-մի անգամ ցրտեցնում եղանակը»։

—

ՔԱՐՎԱՆՍԱՐԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Մեր գիւղում մի չը տեսնված դէպք պատահեց։ Անցեալ գիշերը կրակ ընկաւ պ. Թումանեանցի ճոթի խանութը, փչացնելով մէջի ապրանքի հավարեա կէսը։ Կրակը նկատում են մօլոկանները, որոնք եւ յայտնում են գիշերապահին, որը յայտնելով գիւղում—չտապում են հանգցնել կրակը։ Առ այժմ յայտնի չէ, թէ ով է գործել յանցանքը»։

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեզ գրում են. «Ախալքալաքի եւ իր ամբողջ գաւառի համար գործակալ է նշանակվել երիտասարդ Ընձակ վարդապետ Եղճեան, որը արդէն եկել է եւ այսօր, դեկտեմբերի 1-ին, առաջին անգամ քարոզեց ժողովրդին։ Առաջին անգամն է, որ վարդապետ է նշանակվում մեր քաղաքում. գործակալ քահանաներից զզված ժողովուրդը մեծ յոյսեր է դրել վարդապետի վրա, որ նա կարող կը լինի մեր եկեղեցական գործերը ընկած դրութիւնից բարձրացնել եւ կանոնաւոր ընթացք տալ։ Ցանկանում ենք աջողութիւն»։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Մանթաչեան եւ ընկ. ֆօնտանը դադարելու օրից՝ նաւթի գինը բարձրացաւ $1/2$ կոպէկ։ Այժմ նաւթը ծախվում է Բալախանիում 6 կոպ., Սեւ քաղաքում $6^{1}/_{4}$ կոպէկ։ Յոյս կայ, որ բարձրանայ մինչեւ 7 կոպէկ»։

—

ՂԱՐԱՍՈՒԲԱԶԱՐԻՑ մեզ գրում են. «Այսօր, կիրակի, նոյեմբերի 25-ին, տեղիս հայ-կաթոլիկների ս. Գրիգոր Լուսաւորչի եկեղեցում՝ կատարվեց հայր Ղեւոնդ Ալիշանի հոգեհանգիստը։ Պատարագիչ հ. Անտոն վարդապետ Պրտանեան մի քանի խօսքով բացատրեց հ. Ալիշանի նշանակութիւնը։ Եկեղեցում ներկայ էր փոքրաթիւ հայ-կաթոլիկ հասարակութիւն, իսկ հայ-լուսաւորչականներից միայն մի քանի հոգի»։

—

ԷՇՏԻԱ գիւղից (Ախալքալաքի գաւառ) մեզ գրում են. «Նոյեմբերի 23-ին, Էշտիա գիւղի հայ-կաթօլիկների եկեղեցում պատարագից յետոյ հանդիսաւոր հոգեհանգիստ կատարվեց հայր Ղեւոնդ Ալիշանի յիշատակին։ Ներսէս քահանայ Տէր-Պօղոսեանցը նկարագրեց հայր Ալիշանի կեանքը եւ նրա բազմավաստակ գործունէութիւնը։ Ներկայ էին ուսումնարանի աշակերտները իրանց ուսուցչով եւ մեծ բազմութիւն ժողովրդի»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

—

Կ. Պօլսում հոկտեմբերի 28-ին կատարվել է Ռէթէոս Պէրպէրեանի դպրոցի քսանեւհինգամեայ յօբելեանը։ Կ. Պօլսի լրագիրները հետեւեալ մանրամասնութիւններն են տալիս այդ տօնի մասին.

«Հակառակ երէկուան աննպաստ ու անձրեւոտ օդին, Պէրպէրեան էֆէնդիի համակիրներէ բաղկացած ստուար բազմութիւն մը փութացած էր մասնակցելու Պէրպէրեան յօբելեանի առթիւ սարքուած հանդէսին։ Պատրիարքը տասուտօրն պատարագեց ս. Խաչի եկեղեցիին մէջ, ուր խուռն բազմութիւն մը լեցուած էր. նորին սրբազնութիւնը քարոզ մը խօսեցաւ։ Սրբազան քարոզիչը չեշտեց իմաստութեան պէտքը կեանքի յաջողութեան մէջ. ապա իր տեսութիւնները պատշաճեցնելով օրուան հանդէսին վրա, իմաստութեան պատուիլը յայտնեց Էչմարիա դաստիարակի մը գործունէութեան քսանհինգամեակին փառաւորումը։ Ապա պատրիարքը բարեմաղթութիւններ ըրաւ Պէրպէրեան էֆէնդիի հանգուցեալ ծնողքին եւ կողակցին հոգւոյն համար, յետոյ հոգեհանգստեան արարողութիւնը կատարուեցաւ։ Ժամերգութեանց աւարտումէն յետոյ եկեղեցական ու աշխարհական հրաւիրեալները պահ մը խորհրդարանին մէջ հանգստանալէ յետոյ, Պէրպէրեան վարժարան առաջնորդուեցան, ուր չքեղ սեղան մը պատրաստուած էր, որուն նախագահեց պատրիարքը»։

Ճաշի ժամանակ բազմաթիւ ճառեր կարդացվեցին եւ բազմաթիւ չնորհաւորական ուղերձներ։ Մենք բերում ենք յօբելեանական յանձնաժողովի զեկուցագիրը։

«Ներկայ տարվայ 1901-ի սկիզբն էր, երբ խումբ մը Պէրպէրեան սանունք յիշեցին, թէ 25 տարիներ առաջ էր, երբ կը հաստատուէր Պէրպէրեան վարժարանն ի Գատըգէօյ, ուրկէ փոխադրուեցաւ Սկիւտար։

«Այդ թուականէն ի վեր տարիներ անցան թաւալուն, ու վարժարանն գործեց ու արտադրեց, ու անընդհատ շարունակելով, կրցաւ աւարտել առաջին օրինական շրջան մը, այսինքն 25-ամեակ մը։

«Մենք, Պէրպէրեան նախկին սանունք, ամենքս ալ ունեցանք մեր բաժինն ուսման՝ այդ 25-ամեայ շրջանի մէջ, եւ ի պահուն թեւակոխելու առաջին հանգրուանն, բնական էր, որ զգայինք ի մեզ ջերմ իղձ մը մատուցանելու մեր երախտիքն, յարգանքն ու համակրութիւնն առ վաստակաւոր ուսուցիչն ու պատուական դաստիարակն Ռէթէոս էֆէնդի Պէրպէրեան, առթիւ իր վարժարանի 25-ամեայ յօբելեանի։

«Պէրպէրեան էֆէնդի ունեցաւ անցեալ մը բեղուն ու օգտակար, որ գրաւական է նոյնքան եւ աւելի բեղմնաւոր ապագայի մը. ուստի իր նախկին սանունք, որ այսօր կը միանան տօնելու յօբելեանն կատարուած գործին, կը տօնեն միանգամայն նաւաչատիքն ապագայ գործին։ Անհատական ձեռներէցութեամբ կանգնած է մեր դաստիարակն իր շէնքն բարոյական ու նիւթական. բարոյական շատ պայծառ, բայց ոչ նոյնչափ եւ նիւթականն. ու զայն նորոգելու, ընդարձակելու ու չքաւորելու ջանքը ստանձնեցինք մենք, յօբելարին օգնելու, ապագայն քաջալերելու ու կատարված գործը չաւերժացնելու համար։ Այս եղաւ ամենուս իղձն ու փափագն, առթիւ ներկայ յօբելեանին։

«Գաղափարն սիրով ընդունվեցաւ ու շուտով կեանք առաւ։ Ազգ. կեդր. վարչութիւնն վաւերացուց ու արտօնեց. ու ինչ որ աւելին, ամեն. ս. պատրիարք հայրն իր նախագահութիւնն ու բարձր հովանաւորութիւնն չնորհեց, եւ այսպէս կազմուեցաւ Պէրպէրեան յօբելեանի յանձնախումբս, երեսունէ աւելի փափագողներուն մէջէն ուխտ անձանց յանձնառութեամբ ու պաշտօնական անուանմամբ։

«Յանձնախումբս իրեն նպատակ դրաւ ուրեմն դիմելու բոլոր Պէրպէրեան նախկին սանուց, ինչպէս նաեւ նոյն վարժարանի բոլոր համակրողներուն, յիրագործումն մտադրեալ նպատակին։ Պէրպէրեան վարժարանն իր անհատական շրջանակի մէջ ազգային գործի մը հանգամանքն առած էր՝ իր գործով ու արդեամբ, գործն գործիչով, գործիչն գործովն արդէն ծանօթ ու սիրուած էին ազգովին, բնական էր որ մեր ձեռնարկ առնար հանրային մի կերպարանք։ Այս հիման պատրաստուեցաւ եւ սփռուեցաւ մարտ 12-ի պատրիարքական կոնդակն, ու եղան ամեն դիմումք ու հրաւէրք տօնելու հաւաքապէս Պէրպէրեան վարժարանի

25-ամեայ յոբելեանն, ու յայտնելու մեր ընդհանուր համակրանքն, նպաստելով Պէրպէրեան վարժարանի նիւթական ու շինուածոյն։

«Հրաւէրին համակիր ընդունելութիւն գտաւ ամենուրեք, արձագանք գնաց ծովերէ անդին ու շատ հեռուն։ Պէրպէրեան նախկին սանուեք, բարեկամք ու համակրողք նոյն վարժարանին միացուցին իրենց նուէրներն։ Պոլիս մասնակցեցաւ վայելուչ կերպով, գաւառներ չեղան յետամնաց, օտար երկիրներ եղան փութկոտ, առաջնորդք աջակից եղան ու քաջալերեցին, խմբագիրք յորդորեցին ու բացատրեցին, ու այսպէս բաղդաւորաբար կարճ միջոցի մը մէջ արդիւնաւոր կերպով ի գլուխ կրցանք հանել մեր ձեռնարկը, եւ ուրախութեամբ կը փութանք յայտարարել թէ նուէրներու ընդհանուր գումարն հասաւ 1098.59 օսմ. ոսկւոյ, ի բաց առեալ նուէրներն զորս դեռ կը յուսանք ստանալ։

«Այս 1098.59 օսմ. ոսկւոյ գումարն յանձնախումբս իր նախագահով ի միասին կը փութանք այսօր դնելու Ռէֆէօս էֆէնդի Պէրպէրեանի տրամադրութեան տակ յիրագործումն առաջադրեալ նպատակին, որ այնքան սիրելի է Պէրպէրեան էֆէնդիի սրտին, որչափ մօտ եղաւ մեր եւ ամենուս փափաքին։ Եւ երբ այսպէս յանձնախումբս ի կատար կը հանէ իր գործն, պարտ անձին կը համարի հրապարակաւ յայտնելու իր շնորհակալիքն առ հանուր նուիրատուս եւ աշխատաւորս, որք աջակից գտնուեցան ու սատարեցին ի յաջողութիւն սոյն ձեռնարկի, ու զանց կընենք անուններ յիշատակել, զի մէկ մասն յիշելով միւս մասն լաւծ կը լինինք, իսկ ամենքն յիշելով շատ երկար ցանկ մը յառաջ բերել կը պարտաւորինք։ Կուզէինք գոնէ ամեն. ս. պատրիարք հօր անունը յիշատակել, բայց նա որ յանձնախմբիս անդամներուն հետ միշտ աշխատակից գտնուեցաւ ու աշխատութեան գլուխ, չի ներեր մեզ զայդ, որպէս զի յանձնախմբէս զուրս մէկն եղած լինելու գաղափարն չը տրուի։

«Ու ի վերջ բանի յանձնախումբս յանուն բոլոր նախկին Պէրպէրեան սանուց կը փութայ յայտնելու իր շնորհաւորութիւններն առ մեր համակրելի դաստիարակն Ռէֆէօս էֆէնդի Պէրպէրեան, իր վարժարանի 25-ամեայ յոբելեանի առթիւ, մաղթելով յարատեւ յաջողութիւն եւ արդիւնաւոր կեանք, այն սիրուն ակնկալութեամբ որ ամենքս դարձեալ միացած ու աւելի ստուարացած կարենանք տօնել լաւագոյնս իր վարժարանի 50-ամեայ յոբելեանն»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Կ. Պոլսից գրում են «Paris Nouvelles» լրագրին, թէ վերջին ունկնդրութեան ժամանակ սուլթանի մօտ ռուսաց դեսպան Զինովեվ վճռական կերպով պնդում էր այն բանի վրա, որ առանց ուշացնելու Հայաստանում գործող քրդական անկանոն զօրքի գնդերը զինաթափ անվեն եւ արձակվեն՝ ուշադրութեան առնելով մահմեդականների եւ քրիստոնեաների վերին աստիճանի լարված յարաբերութիւնները։ Դեսպանը յայտնեց, թէ Համիդիէի քրդական գնդերը միայն առիթ են որոնում յարձակվելու քրիստոնեաների վրա եւ նոր կոտորածներ կատարելու։ Զինովեվ սուլթանի ուշադրութիւնը հրաւիրեց այն հանգամանքի վրա, որ քրիստոնեաների նոր կոտորածը անխուսափելի կերպով պատճառ կը դառնայ պետութիւնների միջամտութեան եւ արեւելեան հարցը իր ամբողջութեամբ հերթական կը դառնայ, որ ամենեւին ցանկալի չէ Ռուսաստանին։

—«Մալիւմաթ» լրագրին գրում են Վանից, թէ քրդական չէյխ Մուհամմէդ-Ֆէրան, որ բնակվում է Վանի վիլայէթի Մամուրէթ-իւլ-Համիդ սանջակում, հեռագրով դիմեց թիւրքական զինուորական մինիստրութեանը եւ թոյլտուութիւն խնդրեց հեծելազօրքի համիդիեական մի գունդ կազմել իր իշխանութեան տակ գտնվող քրդերից՝ «փադիշահի շահերը պաշտպանելու համար»։

—Մուշից, Սեբաստիայից եւ Քեօթայից հեռագրում են Կ. Պոլսի լրագիրներին, թէ այդ տեղերում եւս զգացվում են երկրի սաստիկ ցնցումներ։ Երկիւղ կրելով Էրզրումի աղէտի կրկնութիւնից, բնակիչները շտապով փախչում են դաշտերը եւ շինում ժամանակաւոր բնակարաններ։

—Կ. Պոլսի լրագիրները իւրաքանչիւր օր հեռագիրներ են ստանում Էրզրումից, որտեղ երկրաշարժը փոքր ընդհատումներով շարունակվում է։ Ստացված տեղեկութիւններին նայելով, տների 30 տոկոսը քայքայվել է մինչ այն աստիճան, որ նրանց մէջ բնակվել անկարելի է։ Շատ մզկիթներ, մինարէթներ, տներ, հայ-լուսաւորչականների մայր-եկեղեցին, յունական եւ հայ-կաթոլիկների եկեղեցիները, Սանասարեան ուսումնարանի շինութիւնը կամ ճեղքվածքներ են ստացել, կամ քանդվել են։ Փլուածքների տակ առ այժմ գտնված են 40 դիակներ եւ շատ վիրաւորվածներ։ Ազգաբնակութիւնը ապրում է ժամանակաւոր բնակարաններում եւ վառելիքի ու կերակրեղէնի սաստիկ կարիք է զգում։ Բնակիչների մէջ տարածված են տիֆ, փորհարինք եւ ցինգա, իսկ երեխաների մէջ ծաղիկ եւ կարմրուկ հիւանդութիւնները։ Մոլլաներն ու քահանաները հազիւ ժամանակ են գտնում թաղել մեռածներին, այնքան շատ են մահվան դէպքերը։ Սկսվել են տարափոխիկ ցրտերը։—Կ. Պոլսի լրագիրները հաղորդում են, որ սուլթանի նախագահութեամբ կազմված է մի մասնաժողով երկրաշարժից վնասվածներին օգնելու համար։ Իլդիզ-Կեօսկից հրաման է ուղարկված Էրզրումի վալի Նազիմ-բէյին անյապաղ 100,000 պիաստր վերցնել երկրագործական բանկից բնակիչներին բաժանելու համար։ Սահմանակից վիլայէթների նահանգապետներին հրամայված է ստորագրութիւն բաց անել եւ 400,000 պիաստր օժանդակութիւն հաւաքել։ Սուլթանը իր անձնական միջոցներից նորից նուիրել է 5,000 լիրա։ Յունաց տիեզերական պատրիարքարանից 6,000 լիրա է ուղարկված յոյներին բաժանելու համար։ Կաթոլիկ երկիրներից յանուն հայ-կաթոլիկների պատրիարքի խոշոր գումարներ են ստացվում Կ. Պոլսում՝ Էրզրումի հայ-կաթոլիկներին օգնելու համար։

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

1 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԳՈՒՐԳ։ Դեկտեմբերի 1-ին Գատչինայից ճանապարհ ընկաւ Բերլին, գերմանական կայսրի հրաւէրով՝ որսորդութեան ներկայ լինելու համար, Թագաժառանգ Մեծ Իշխան Միխայիլ Ալէքսանդրովիչ։ — Հրատարակված է Բարձրագոյն ուկազ բաց թողնելու 1902 թւին պետական գանձարանի մի շարք նոր տոմսակներ երեսուն երեք միլիոն րուբլու փոխանակ 1902 թւին հանգցվելիք տոմսակների նոյն գումարի։

ՎԱՐՇԱՎԱ։ Գերմանական կաթնավաճառները առաջարկեցին գիւղատնտեսներից մի քանիսին Գերմանիա ուղարկել իւղ, խաշոյ եւ պանիր անհրաժեշտ մեքենաներով արտադրութեան համար։ Այժմ, հակառուսական ագիտացիայի պատճառով, գիւղատնտեսները հրաժարվեցին գործ ունենալուց գերմանական գնորդների հետ եւ վերադարձնում են մեքենաները։

ԽԱՐԿՈՎ։ Ջրի պատճառով ընդհատված երթեւեկութիւնը Կուրսկ-Խարկով-Սեվաստոպոլեան երկաթուղու գծի վրա վերականգնվեց անցեալ գիշեր։

ՄՈՍԿՎԱ։ Սլաւոնական ընկերութիւնը յունվարին տալու է մի առաջին սլաւոնական կոնցէրտ, որը կը կազմակերպէ Սաֆոնովի նախագահութեան տակ գտնվող յանձնաժողովը։

ԿԻԵՎ։ Դեկտեմբերի 1-ին սկսվեց Կիեվ-Պոլտավեան երկաթուղու կանոնաւոր երթեւեկութիւնը։

ԲԵՐԼԻՆ։ Նարվեան դրագունների 37-րդ գնդի պատգամաւորութիւնը հասաւ Բերլին։

ԲԵՐԼԻՆ։ Մաքսային սակագնի օրինագծի ընթերցանութիւնը աւելի շուտ աւարտվեց, քան սպասում էին, եւ օրինագիծը մի ամսով յանձնված է յանձնաժողովին։ Վիճաբանութիւնների շուտով աւարտումը շատ ձեռնտու է նախագծի սկզբնապատճառ եղողներին, որովհետեւ այն քիչ բանը, ինչ որ ասված էր րէյխստագում ռուսաց ֆինանսների մինիստրի հաղորդագրութեան առիթով, ստիպեց սպասելու, որ տեղի կունենան ագրարիաների համար ոչ այնքան ախորժելի դատողութիւններ։ Սոցիալ-դէմոկրատ Զինգէր խօսեց այսպէս. «Թող կայսերական կանցլէրը իմ վարմունքը անարժան անուանէ, բայց ես այնուամենայնիւ պէտք է յիշեմ մինիստր Վիտտէի նորագոյն էքսպօզէն։ Մենք նրանից տեսնում ենք, որ Ռուսաստանը պատրաստվում է առանց առեւտրական դաշնագիրների մնալ։ Այնտեղ պատրաստվում են ռէպրէսալիաներ մեր մեքենաների ներմուծման դէմ։ Ի նկատի ունենալով մեր առաջին արտահանումը դէպի Ռուսաստան, մենք չենք կարող անտարբեր վերաբերվել դրան»։ Ագրարիաների յայտնի պարագլուխ կոմս Կանից նոյնպէս խօսեց «ВѢСТНИКЪ ФИНАНСОВЪ»-ի յօդուածի մասին եւ ձախակողմի բարձրաձայն ծիծաղի ժամանակ բացականչեց պարզամիտ բարեբարութեամբ. «Ես չեմ հասկանում, թէ ինչու Ռուսաստանը այդքան առաջին նշանակութիւն է տալիս մեր հացի մաքսահարկերին, որոնց համար մեզ զբաղեցնող նախագծի մէջ առաջարկվում է աննշան բարձրացում»։ Մինիստր կոմս Պոսադովսկի, կարծես թէ պատասխանելով ստատս-սեկրետար Վիտտէի հաղորդագրութեան, նկատեց, որ սակագնի նախագծին կցված բացատրութեան յանդիմանական խօսքերը կառավարութեան հասցէին այն բանի մասին, թէ կառավարութիւնը դեռ եւս չէ կարող աչքի տակ ունենալ իր մտադրութիւնները ապագայ առեւտրական դաշնագիրների վերաբերմամբ, ամենեւին չը պէտք է հասկանալ այնպէս, որ իբր թէ կառավարութիւնը անվստահ է նայում նրանց ապագայի վրա։ Այդ խօսքերը պէտք է հասկանալ այնպէս, որ կառավարութիւնը շատ զգոյշ է եւ չէ ուզում պատմել ամենքին եւ իւրաքանչիւրին, թէ ինքն ինչ է մտածում եւ ինչ մտադրութիւններ ունի։ Նա, մինիստրը, այն ժամանակ միայն կասկածով կը վերաբերվի օտար պետութիւնների հետ առեւտրական դաշնագիրներ կապելու հնարաւորութեանը, եթէ պարլամենտը մաքսահարկերը բարձրացնելու նախագծից աւելի հեռու կերթայ եւ կը կամենայ մեծացնել մինիմալ գների թիւը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Դեկտեմբերի 1-ին սենատի քաղաքացիական վճռաբեկ դեպարտամենտում վերջնականապէս լուծվեց մոսկվացի հարուստ Երմակովի կտակի իսկականութեան վերաբերեալ գործը։ Երմակով կտակել էր բաժանել չքաւոր եւ օգնութեան կարօտ անձանց մի գրամագլուխ, որը ներկայումս հասել է 3,300,000 րուբլու։ Սենատը Մէդինցէվայի վճռաբեկ գանգատը առանց հետեւանքի թողեց, այնպէս որ Երմակովի միլիոնները այժմ վերջնականապէս գործ կը դրվեն բարեգործական նպատակների համար։

2 դեկտեմբերի

Կ. ՊՈԼԻՍ։ Ռուսաց դեսպանին տրված ունկնդրութեան ժամանակ դեսպանը շնորհակալութիւն յայտնեց սուլթանին այն ընծայի համար, որ ուղարկված էր իրան իր պաշտօնավարութեան քառասնամեայ յոբելեանի առիթով եւ Ռուսաստանի ու Թիւրքիայի միջեւ բարեկամական յարաբերութիւնները ամրացնելու իր տրած ջանքերի համար։

ՀՌՕՄ։ Պատգամաւորների ժողով։ Պատասխանելով պատգամաւոր Գվիչարդինիի հարցին Տրիպոլիտում այժմ տեղի ունեցող յուզմունքի եւ ֆրանսիական քաղաքականութեան վերաբերմամբ Միջերկրական ծովում, արտաքին գործերի մինիստրը ասաց, որ Ֆրանսիայի ներսը արած ցոյցը ոչինչ կասկածներ չը յարուցեց Իտալիայում եւ չէ կարող նոյնպէս խախտել այն փոխադարձ վստահութիւնը, որ սովորական է դարձել երկու կառավարութիւնների յարաբերութիւնների միջեւ։ Այդ վստահութիւնը մանաւանդ հիմնաւոր է Իտալիայի կողմից, որ ֆրանսիական կառավարութիւնը հարկաւոր համարեց մի քանի ժամանակ առաջ ծանուցանել Իտալիային, որ 1899 թւի մարտի 21-ին կապված անգլօ-ֆրանսիական պայմանագիրը որոշում է Ֆրանսիայի համար աֆրիկական շրջանների սահմանները, մանաւանդ Տրիպոլիսի սահմանները, եւ որ Ֆրանսիան դիտաւորութիւն չունի կտրել այն քարվանի ճանապարհները, որոնք Տրիպոլիսից տանում են դէպի Աֆրիկայի ներքին նահանգները։ Այդ ժամանակից բարեկամական յարաբերութիւնները այնպիսի բնաւորութիւն ստացան, որ տեղի ունեցաւ կարծիքների փոխադարձ փոխանակութիւն թէ այս եւ թէ միւս պետութեան շահերի վերաբերմամբ Միջերկրական ծովում, որի հետեւանքն եղաւ հայեացքների լիակատար համերաշխութիւն։

ԼՕՆԴՕՆ։ Շանգհայից «Standard» լրագրի ստացած տեղեկութիւնների համեմատ, նոյեմբերի 7-ին, այրի կայսրուհու ծննդեան օրը, գաղտնի ընկերութիւնը հրդեհեց կայսերական պալատը Կայֆէնգֆուում։ Երկու շինութիւններ կողոպտվեցին։—Կիտչնէր հաղորդում է Պրետորիայից. «Բրիւս Համիլտոն յարձակվեց Վիկտրաունի մօտ Պիտ Վիլյէնի բանակի վրա. 16 բուրեր սպանվեցին, 70-ը գերի են առնված. խլված է մի թնդանօթ, որ իր ժամանակ բուրերը խլել էին գնդապետ Բէնսօնից։ Մակկէնզի, որ գործում էր Համիլտոնի հետ միասին, գերի վերցրեց վեց մարդ, որոնց թւում ֆէլդկորնէտ Բադէնհօրստին եւ Սվէյնպուլին։

ՆԻՒ-ԵՕՐՔ։ Սանտեագօից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, Բրազիլիան իր միջնորդութիւնն առաջարկեց Արգէնտինեան հանրապետութեան եւ Չիլիին։ Բուէնոս-Այրէսում Սանտեագօից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, Չիլիի հանրապետութեան արտաքին գործերի մինիստրը ուղարկեց նոր պայմանների հիմնական կէտերը Արգէնտինեան դեսպանին, որոնք առաջարկվում են համաձայնութեան յանգելու համար։ Եթէ Արգէնտինեան հանրապետութիւնը կը մերժէ այդ պայմանները, Չիլին այլ եւս ոչինչ առաջարկութիւններ չի անի, որովհետեւ այդպիսի մերժումը ապացոյց է համարում այն բանի, որ Արգէնտինեան հանրապետութիւնը պատերազմ է ուզում։

ՌՕՍՏՕՎ ԴՕՆԻ ՎՐԱ։ Երէկվան փոթորիկի ժամանակ ծովից ջրի մեծ քանակութիւն թափվեց Դօնում։ Դօնը ափերից դուրս եկաւ. ձախ կողմը հեղեղված է 15 վերստ տարածութեան վրա. դէպի վերեւ հոսանքը տարաւ շատ լաստանաւեր։ Նախիջեւանի կամուրջը ջուրը տարաւ. Ակսայում քանդվեցին երկու տներ. շրջանում աւերված են շատ քամու ջրաղացներ։ Վնասները ահագին են։

ԼՕՆԴՕՆ։ Հրատարակված է «Կապոյտ գիրքը», որի մէջ զետեղված է այն գրագրութիւնը, որ տեղի է ունեցել բարձրագոյն կոմիսար Միլնէրի եւ Չէմբէրլէնի միջեւ։ Այդ գրագրութիւնից երեւում են կառավարութեան ճիշդ դիտաւորութիւնները կենտրոնացած մեծ բանակներից փախստականների պակասելու վերաբերմամբ, նոյնպէս եւ փոքր բանակներ կազմելու վերաբերմամբ։ Միլնէր յոյս ունի, որ այդ միջոցները նշանաւոր չափով կը պակասեցնեն այժմեան մահացութիւնը, չը նայելով այն բանին, որ հիմք կայ երկիւղ կրելու, որ, յամենայն դէպս, մահացութիւնը այնու ամենայնիւ մեծ կը լինի. անկասկած է եւ այն, որ մահվան դէպքերի թիւը աւելի շատ կը լինէր, եթէ բնակիչները մնային աւերված տեղերում. շատերը գալիս էին կամաւոր, իսկ ուրիշները, որոնք ծածկվում էին բանակներից, կիսակենդան էին վերադառնում այնտեղ։ Հոկտեմբեր ամսի ընթացքում բանակներում ընդհանուր թւով մեռան 3,156 սպիտակներ, նոյեմբերին—2,807 հոգի, ընդամենը յուլիսից մինչեւ նոյեմբեր մեռել են 12,441 մարդ, որոնցից 10,113 երեխաներ։ Բանակներում գտնվում են 117,964 հոգի։

ԱԹԷՆՔ։ Յունական թագաժառանգ պրինցի ամուսինը դեկտեմբերի 1-ին արու զաւակ ծնեց։

ԼՕՆԴՕՆ։ Կէսօրից յետոյ Մէնշիօն-հաուզում տեղի ունեցաւ նախաճաշ ի պատիւ ռուսական գիւղատնտեսների ընկերութեան ներկայացուցիչների։ Լորդ-մէրը հանդիսաւոր կերպով ընդունեց հիւրերին. ներկայ էր նոյնպէս անգլիական երկրագործութեան շահերի ներկայացուցիչը։ Նախաճաշից յետոյ լորդ-մէրը Թագաւոր Կայսրի կենացն առաջարկեց, ողջունեց Ռուսաց մեծ պետութիւնից եկած հիւրերին, այն միտքը յայտնեց, որ ներկայ եղող անգլիացիները, համահաւասար սրտակցութեամբ, ինչպէս եւ ռուսները, խմում են ռուսաց Թագաւորի կենացը, եւ վերջում ցանկութիւն յայտնեց, որպէս զի եղբայրական յարաբերութիւնները Ռուսաստանի եւ Մեծ-Բրիտանիայի միջեւ շարունակվեն ապագայումն էլ երկու ժողովուրդների փոխադարձ օգտի եւ բարօրութեան եւ քաղաքակրթութեան համար։ Այդ կենացը ոգեւորութեամբ ընդունվեց։ Ապա լորդ-մէրը խմեց այն ռուս հիւրերի կենացը, որոնք եկել են այստեղ առեւտուրը ընդարձակելու եւ շնորհիւ դրա, ամրացնելու անգլօ-ռուսական յարաբերութիւնները։ Այդ ճառին պատասխանեց ռուսաց երկրագործութեան մինիստրութեան ներկայացուցիչ Կրիւկով, որը մատնացոյց արեց այն բանի վրա, թէ Անգլիան ռուսաց արդիւնքների գլխաւոր սպառողն է։ Աւելի սերտ անմիջական առեւտրական յարաբերութիւնների կապելը Անգլիայի եւ Ռուսաստանի միջեւ անկասկածելի օգուտ կը բերի երկու պետութիւններին էլ։ Վելեսիտսկին, հիւանդութեան համար բացակայող Տատիշչէվի տեղ, շնորհակալութիւն յայտնեց փառաւոր ընդունելութեան համար։ Լորդ-մէրը պատասխանեց նրա պատուին արտասանած կենացներին, որ Ռուսաստանը եւ Մեծ-Բրիտանիան միշտ ձեռք ձեռքի տուած կերթան յօգուտ քաղաքակրթութեան եւ ժողովուրդների անհրաժեշտ բարօրութեան։

3 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Հրատարակված է ներքին գործերի մինիստրի հետեւեալ կարգադրութիւնը. «Պետական կարգը եւ հասարակական հանգստութիւնը պաշտպանելու համար եղած միջոցների կանոնադրութեան 7-րդ յօդուածի համաձայն, անհրաժեշտ համարելով յայտարարել սաստկացրած պահպանութեան դրութեան մէջ Րիգա, Իւրեվ, Մինսկ, Մոգիլէվ, Գոմէլ, Դվինսկ, Վիտեբսկ, Բէլօստոկ, Նիժնի-Նովգորոդ, Կազան, Տոմսկ, Եարոսլավլ, Սարատով, Պոլտավա, Սամարա, Քիշինեվ քաղաքները եւ

Վիլնօի նահանգը, ներքին գործերի մինիստրը դրա մասին զեկուցեց Կառավարչական Սենատին։—Նորին Կայսերական Բարձրութիւն Մեծ Իշխան Կոնստանտին Կոնստանտինովիչ Օգոստափառ Ամուսնու հետ դեկտեմբերի 2-ին ճանապարհ ընկաւ Մոսկվա եւ Կիեվ։

ԿԱԼՈՒԳԱ։ Նահանգապետի նախագահութեամբ տեղական տնայնագործական մասնաժողովի հաւաքած Կալուգայի նահանգի էկսպօնատները համառուսական ցուցահանդէսի համար նախապէս ի ցոյց են դրված աշխատանքի տան մէջ։ Էկսպօնատները դեկտեմբերի 15-ին կուղարկվեն Պետերբուրգ։ Զանազանակերպ բոլոր էկսպօնատները 500-ից աւել են, որոնք կատարելապէս պարզում են տնայնագործութեան դրութիւնը նահանգում։

ԲԵՐԼԻՆ։ Վիլհէլմ կայսրը Կարմիր Արծուի ադամանդեայ նշաններ շնորհեց մարկիզ Իտօին։

ԲԵՐԼԻՆ։ Վիլհէլմ կայսրը դեկտեմբերի 2-ին ընդունեց Նարվեան 39-դ դրագունների գնդի պատգամաւորութիւնը, որի շէֆն է ինքը. դրանից յետոյ կայսրը ընդունեց չտալմէյստեր իշխան Գօլիցինին եւ գնդապետ Կօզլօվին, որոնք մատուցին նորին մեծութեան Սուվօրօվի արշաւանքների մասին իրանց կազմած հեղինակութեան մի օրինակը։

ՊԷԿԻՆ։ Դեկտեմբերի 2-ին պալատը Կայֆինից ճանապարհ ընկաւ Պէկին, ուր պէտք է հասնի դեկտեմբերի 25-ին։

ԲՈՒԽԱՐԷՍՏ։ Ընդունելով պատգամաւորների ժողովի ուղերձը, որ մատուցեց պարլամէնտական պատգամաւորութիւնը, Թագաւորն ասաց, որ պետական ֆինանսներին հաստատուն գիրք տալու համար, որից կախված է Ռումինիայի ապագան, անհրաժեշտ են խստատուն միջոցներ, եւ որ նա բարձրագոյն նպատակն է, որին հասնելու համար անհրաժեշտ է ձգտել բոլոր ույժերով։ Արդէն մէկ վճիռը՝ իրագործել ֆինանսական պրօգրամը, բարեբար հետեւանքներ ունեցաւ, այն է բարւոքվեց տնտեսական դրութիւնը, բարձրացաւ պետական կրէդիտը եւ ամրացաւ վստահութիւն ներքին եւ արտաքին յարաբերութիւնների շրջանում։ Թագաւորը շնորհակալութիւն յայտնեց պատգամաւորների ժողովին այն բանի համար, որ նա սատ գրեց կառավարութեան գծած ճանապարհի վրա, եւ յոյս յայտնեց, որ պատգամաւորների ժողովը սրանից յետոյ եւս կերթայ այդ շաւղով՝ առողջացման գործը լրացնելու համար։

ԲԵՐԼԻՆ։ Նորին Կայսերական Բարձրութիւն Թագաժառանգը դեկտեմբերի 2-ին, երեկոյեան, ժամանեց Ֆրիդրիխշտրասէի կայարանը կայսերական գնացքում. Նորին Կայսերական Բարձրութեան հետ եկան պատուաւոր ծառայութիւն կատարելու համար ուղարկված գեներալ-ադիւտանտ գեներալ-լէյտենանտ ֆօն-Շօլ եւ Կայսր Ալէքսանդրի անուան գնդի գնդապետ Շէնկ, որ գնաց դիմաւորելու Թագաժառանգին, եւ Նորին Բարձրութեան ավիտան։ Կայարանում գտնվում էին պատուաւոր պահակախումբը դրօշակով եւ Կայսր Ալէքսանդրի գնդի նուագախմբով, այդ գնդի հրամանատարները, նոյնպէս եւ Բեռլինում ու Պոտսդամում ապրող պրինցները, կայսերական գլխաւոր բանակի ներկայացուցիչները, գեներալները, ռուսական դեսպանը, ռուսաց դեսպանութեան անդամները, Նարվեան 39-դ դրագունների գնդի պատգամաւորութիւնը, ռուս օֆիցերները, որոնց ընդունեց այսօր կայսրը։ Կայսրը եկաւ երեկոյեան 7 ժամին ռուսական համազգեստով։ Գնացքի հասնելու ժամանակ նուագախումբը ածեց ռուսաց օրհներգը։ Ողջոյնից յետոյ, որ շատ սրտագին բնաւորութիւն ունէր, եւ ներկայ եղողներին ներկայացնելուց յետոյ, կայսրը եւ Թագաժառանգը անցան պատուաւոր պահակախմբի առջեւից եւ կարճ ժամանակով գնացին կայսերական դահլիճը։ Այդ ժամանակամիջոցում մօտեցաւ երկրորդ յատուկ գնացքը կայսրի փոքր սալօն-վագօններով։ Պատուաւոր պահակախումբը ողջունեց երկրորդ անգամ։ Կայսրը եւ Թագաժառանգը նստեցին գնացքը Վիլդպարկ ուղեւորվելու համար։ Ճանապարհին եւ երկաթուղիական պէրրօնի վրա շատ ժողովուրդ էր գտնվում, որը ողջունում էր Կայսրին գալու ժամանակ եւ երկու Օգոստափառ Անձանց հեռանալու ժամանակ օգեւորված բացականչութիւններով։ 8 ժամ 10 րօպէին հասաւ յատուկ գնացքը Վիլդպարկ կայարան եւ Թագաժառանգով։ Կայարանի պէրրօնը զարդարված էր վահաններով եւ գերմանական եւ ռուսական գոյնի դրօշակներով։ Պէրրօնի վրա կանգնած էր առաջին գվարդիական գնդի միացեալ պահակախումբը դրօշակով եւ նուագախմբով. պահակախմբի գլուխ էին կանգնած գնդի մերձագոյն հրամանատարները. բացի դրանցից ներկայ էին պրինց Էյտէլ-Ֆրիդրիխ եւ ոստիկանութեան դիրեկտոր կոմս Բէրնշտօրֆ։ Գնացքի հասնելու ժամանակ նուագախումբն ածեց ռուսաց օրհներգը։ Կայսրը եւ Թագաժառանգը անցան պատուաւոր պահակախմբի առջեւից. ապա պահակախումբը անցաւ հանդիսաւոր մարշով, որից յետոյ Երկու Օգոստափառ Անձինք նստեցին քառաձի բաց կառքը եւ գնացին Նոր պալատը։ Կայարանից մինչեւ պալատ ծառուղիով կանգնած էին զօրքերը վառած ջահերը ձեռքներին։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԽՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲՈՒԺԱՐԱՆԵՆԵԱԿ
ԴՕԿՏՕՐ Վ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ

Նորագոյն ապարատներով եւ էլէկտրական մեքենաներով. մասնաւորապէս
ԲԳԻ, ՔԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ԵՒ ԿՐԾՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ
Сергіевская ул., д. 12.

ԲԺԻՇԿ Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ
ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄՈՐԹՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Առաւօտեան ժամը 12—2
Երեկոյեան ժամը 5—6

Սօլօլակ, Բեբուտովսկայա փողոց, տ. Արարատեանի, № 41։

10—10

Պետերբուրգի բժշկական վարչութեան թոյլտուութեամբ։ Մեծ սրվակը 5 րուբլի, փոքրը—3 ր. եւ 1 ր. 50 կ.։

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ

մազերը բուսցնելու եւ ամրացնելու համար, ոչնչացնում է թեփը։ Դուրս է եկել նաեւ բոլորովին նոր միջոց

ՁՈՒԻ ԿԱԹԸ

երեսին քնքշութիւն եւ սպիտակութիւն տալու համար, ոչնչացնում է արեւի պատճառած սեւութիւնը, ճանճերը, տալիս է կաշուին քնքշութիւն եւ սպիտակութիւն։ Այդ գները չափաւոր են. մեծ սրուակը, սրկղիկի մէջ, 2 րուբլի, փոքրը—1 ր. 50 կ. Ծախվում են բոլոր պարֆիւմերական եւ դեղավաճառական խանութներում։ Գլխաւոր պահեստը գտնվում է Պետերբուրգում, Պուշկինսկայա փողոց տ. № 15, բնակարան № 12. պահեստի բաժանմունքները գտնվում են. Թիֆլիսում կովկասեան դեղատան ապրանքների վաճառման ընկերութեան խանութում՝ Երեւանեան հրապարակ եւ նրա բաժանմունքում, Միքայէլեան փողոց եւ Բազրում. նաեւ Միքայէլեան կամուրջի վրա, Գայօվի եւ Արիստակովի դեղատներում։ Օտարաքաղաքացիների պատուէրները կատարվում են անմիջապէս՝ պօստով։ 8—100

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ

հոգաբարձական խորհրդում դեկտեմբերի 5-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին, լինելու է կրկնաճուրդ կապալով տալու, 4 տարի ժամանակով, յունվարի 1-ից 1902 թւի, Սաղումը, քաղաքիս 8-րդ մասում եղած հանգուցեալ Օքօյեանցի կալուածքը (այժմս պանդոկ), որից ստացվում է տարեկան 1226 րուբլի։ Պայմանները կարելի է կարդալ հոգաբարձութեան դիւանատանը, ամենայն օր, բացի տօներից, ցերեկվայ ժամի 10—1։ (կ. եր.) 2—2

Լոյս տեսան
Մ ՉՄՇԿԵԱՆԻ
«Մոցի», Սեղանի», «Պատի» եւ «Армянскій Календарь»
1902 թ. ՕՐԱՑՈՅՑՆԵՐԸ

Աւելի ընդարձակ եւ հարստացրած
«ՊԱՏԻՆԸ» 40 ԿՈՊ.
Միւսները սովորական գներով
Հասցէն՝ Թիֆլիս, Մակար Ջմշկեան
(ե. հ.) 12—15

ՈՍԿԵԳՈՅՆ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ
ՄԵՂՐ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆԻ ՄԵՂՈՒԱՆՈՑԻՑ

Ծախվում է Լերմոնտովսկայա փողոցում, Տէր-Միքայէլեանի № 3 տանը, Արամ-Արազսկայա հրապարակի մօտ, մուտքը զաւթից. բարձրանալ ձախակողմեան վերնայարկը։
Մեղրի պուդը—9 րուբլի, ֆունտը—25 կոպէկ։
Առաւօտ. ժամը 8-ից մինչեւ 11-ը,
Երեկոյ. ժամը 4—ից մինչեւ 7-ը։

Մամուլի տակից դուրս եկաւ եւ վաճառվում է Թիֆլիսի կենտրոնական շրավաճառանոցում
Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ
„ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ"
գինն է 50 կոպէկ։

Նոյն գրատանը վաճառվում են հեղինակի եւ միւս աշխատութիւնները.—«ՍԱՆԹՕ», վէպիկ հայ բօշաների կեանքից—գ. 30 կոպ., «ՀԱՅ ԲՈՇԱՆԵՐ» ազգագրական ուսումնասիրութիւն—գ. 50 կոպ. եւ «ԵՐԵՔ ՊԱՏԿԵՐ»—գ. 5 կոպ.։ Գրավաճառներին եւ գումարով գնողներին զիջումն է լինում։

Դիմել՝ Тифлисъ, въ Центральную книжную торговлю. (ե.) 9—10

ՀՐԱՒԷՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
1902 Թ.
„ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ"
ՈՒՍՈՒՄՆԱԹԵՐԹ

Ուսումնաթերթս «Հանդէս Ամսօրեայ» կը մտնէ իր գոյութեան 16-րդ շրջանը։

Կը հրատարակվի նոյն ծրագրով եւ նոյն ուղղութեամբ ամեն ամսոյ սկիզբը։

«Հանդէս Ամսօրեայ» ուսումնաթերթը պիտի բովանդակէ այն ամեն հետաքրքրական հմտալից յօդուածները, որ հայ գրականութեան կը հային։ Հայ պատմութեան նկատմամբ եղած ուսումնասիրութիւններն անաչառ քննադատութեան պիտի ենթարկէ։ Ըստ պարագայից՝ բանասիրութեան եւ լեզուաբանութեան մասին աւելի պիտի ընդարձակուի։ Հայ ուսման եւ հայ լեզուին վերաբերեալ ամէն ազգային եւ օտարազգի գիտնական բանասէրներու յօդուածները, որ կերպով մը հայ ազգին, հայագիտութեան հետ առնչութիւն ունին, պիտի հրապարակէ։

Թերթիս բովանդակութիւնն ինքնագիր պիտի ըլլայ մեծաւ մասամբ, բայց թարգմանութիւնք ալ պիտի չպակսին, գերմանական գրութիւններն ի մասնաւորի, որ ո՛ եւ է կերպով հայ անուան հետ կապակցութիւն ունին։

Ուսումնաթերթիս մէջ համով-հոտով «Գրական թղթակցութիւններ» վերնագրին տակ նոր բաժին մը պիտի բացուի։ Պիտի շարունակուի «Ծաղկեփունջ» «Գրական հրապարակ» ընդհ. տեսութեան երբեմն երբեմն տեղի տալով։ Պիտի ջանանք նոր գիւտեր, օգտակար գիւտերքներ գիտական նորութիւններով դասակարգ մը գոհացընել։

Խմբագրութեան ղրկուած ամէն գրքերու վրայ քննադատական համառօտ կամ ընդարձակ տեղեկութիւն պիտի տրուի։ Քաղաքական տեսութիւնը նոյն ընդարձակութեամբ կը շարունակուի։

Թերթիս ծածկը պիտի զարդարուի ազգային թերթերու բովանդակութենէն քաղուած միայն ազգային նիւթերով։ Հունգարահայոց Armenia թերթին բովանդակութիւնն ալ պիտի դնենք։ Ցառաջ պիտի տանինք նոյնպէս թղթակցութիւնք հանդիսիս մեր բաժանորդաց անձուկ կապը։ Իսկ գրական հարցմանց երբեմն սանձին յօդուածներով պիտի պատասխանենք։

Խմբագրութեան հասցէն—A ba Rédaction de la Revue «Hantesse», Vienne (Autriche) VII/2 Mechitharistengasse 4.

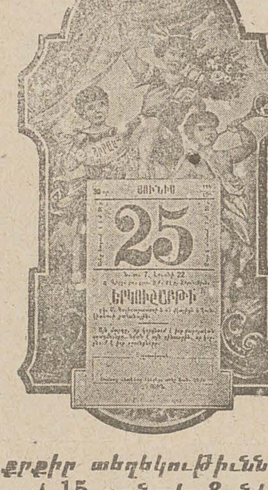

Լոյս տեսան եւ վաճառվում են
ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՓԻՆԵԱՆԻ
1902 Թ.
ՊԱՏԻ եւ ԾՈՑԻ (Շիրակ)
ՕՐԱՑՈՅՑՆԵՐԸ

Ծոցի օրացոյցը զարդարված է Գ. եպ. Սրուանձտեանի Գամառ-Քաթիպայի, Գ. Արծրունու եւ Գ. Ջանշեանի պատկերներով. ունի բոլորովին նոր հետաքրքրական յաւելուած ամենօգտակար տեղեկութիւններով, ընդարձակ բժշկարան, հարուստ երազահան եւ նոր, զուարճալի վիճակահան։

Պատի օրացոյցի մէջ կան բարոյական խրատներ ու ընտիր մտքեր, հայոց եւ եկեղեցական պատմութիւնից հատուածներ, բոլորովին նոր, ծիծաղաշարժ առակներ (մեծ մասամբ անտիպ), այլ եւ ժողովրդական առածներ, ժողովրդական երգեր, գիւղական լէլէներ, ընտիր բանաստեղծութիւններ, զուարճալի հանելուկներ, շուտասելուկներ, բժշկական, արհեստագիտական եւ այլ օգտակար եւ հետաքրքիր տեղեկութիւններ։ Տախտակը շքեղ եւ ճաշակով պատրաստված է յայտնի լիտօգրաֆիայում 15 գոյնով։ Ցանկացողները ամբողջական բովանդակութիւնը տպագրված տառաձին թերթով կարող են ստանալ ձրի։

Գները ամեն տեղ ծոցինը—20 կ., պատինը—50 կ., գումարով գնողներին լինում է զիջում։ Դիմել՝ Александрополь. Карапету Апиняцъ կամ Alexandrople, Karapet Apinian (Caucase)։ Ցանկացողները թող շտապեն, որ իր ժամանակին կարողանանք պատուէրները ճշգութեամբ կատարել։ (ե. շ.) 31—16

Բժիշկների եւ կլինիկաների բազմաթիւ փորձերը
ցոյց են տուել որ
„ՍՕՄԱՏՕԶԱՆ"
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՍՆՆԴԱՐԱՐ ԵՒ ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ ՄԻՋՈՑՆ Է

արիւնպակասութեան, թուլութեան, ջղային հիւանդութիւնների եւ առհասարակ բոլոր տեսակ ուժասպառ անող հիւանդութիւնների դէմ։ ԾԱԽՎՈՒՄ Է ԲՈԼՈՐ ԴԵՂԱՏՆԵՐՈՒՄ ԵՒ ԴԵՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՆԵՐՈՒՄ։ Սօմատօզայի ներգործութեան նկարագրութիւնը և բազմաթիւ բժիշկների յայտնած կարծիքները նրա մասին, առաջին պահանջով, ձրիաբար ուղարկում է

ՖՐԻԴ. ԲԱՅԷՐ եւ ԸՆԿ.°
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ

(Москва, Старая площадь, домъ Армандъ. Фрид. Байеръ и К°.)

(03, 31 օգ. 5, 15, 25 սեպ. 3, 13, 23, հոկտ. 2, 12, 22 նոյ. 4, 14, 24 դեկ.) 12—14